

15.6.2023

KESKEINEN HEDELMÖITYSHOITOJA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

[Suomen perustuslaki \(731/1999\)](#)

- Erityisesti 6 § (Yhdenvertaisuus), 7 § 1 momentti (Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen), 10 § (Yksityiselämän suoja), 19 § (Oikeus sosiaaliturvaan) ja 22 § (Perusoikeuksien turvaaminen)

[Terveystenhuoltolaki \(1326/2010\)](#)

- Erityisesti 1 § (Soveltamisala), 7 § (Yhtenäiset hoidon perusteet), 7a § (Terveystenhuollon palveluvalikoima), 8 § (Laatu ja potilasturvallisuus), 24 § (sairaanhoito), 27 § (Mielenterveyden hoito), 32 § (Sosiaali- ja terveystenhuollon yhteistyö), 33 § Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyö, 45 § (Erikoissairaanhoidon työnjako ja eräiden tehtävien keskittäminen) ja 78a § (Terveystenhuollon palveluvalikoimaneuvosto).
- 45 §:n nojalla annettu: [Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä \(582/2017\)](#)
 - Erityisesti 5 § (Valtakunnallisesti keskitettävä erikoissairaanhoito) ja 6 § (Viiteen yliopistolliseen sairaalaan alueellisesti keskitettävä erikoissairaanhoito)
- 7 §:n nojalla annettu: [Hedelmöityshoitosten yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2019 \(2014\)](#)
 - Ks. liite

[Laki hedelmöityshoidoista \(1237/2006\)](#)

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus hedelmöityshoidoista (825/2007), muutos 811/2009

[Laki sukupuolen vahvistamisesta \(295/2023\)](#)

- Erityisesti 3 § (Sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutukset), 4 § (Sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutukset vanhemmuuteen) ja 5 § (Vanhemmuusnimikkeen muuttaminen)

[Sairausvakuutuslaki \(1224/2004\)](#)

- Erityisesti 2 § (Korvattavuuden yleinen periaate) ja 3 § (Korvattavuutta koskevat rajoitukset)

[Laki rajat ylittävästä terveydenhuollosta \(1201/2013\)](#)

- Erityisesti 5 § (Ulkomailla annettavat palvelut), 9 § (Oikeus korvaukseen EU-valtiossa annetun terveydenhuollon palvelun kustannuksesta) ja 10 § (Oikeus korvaukseen muussa kuin EU-valtiossa annetun terveydenhuollon palvelun kustannuksesta)

[Yhdenvertaisuuslaki \(1325/2014\)](#)

- Erityisesti 1 § (Lain tarkoitus), 2 § (Soveltamisala), 5 § (Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta), 8 § (Syrjinnän kielto), 9 § (Positiivinen erityiskohtelu), 10 § (Välitön syrjintä), 11 § (Erilaisen kohtelun oikeuttamisperusteet) ja 13 § (Välillinen syrjintä)

[Laki potilaan asemasta ja oikeuksista \(785/1992\)](#)

- Erityisesti 1 § (Soveltamisala), 2 § (Määritelmät), 3 § (Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun), 5 § (Potilaan tiedonsaantioikeus) ja 6 § (Potilaan itsemääräämisoikeus)

[Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä \(559/1994\)](#)

- Erityisesti 15 § (Ammattieettiset velvollisuudet) ja 22 § (Taudinmäärittämisestä ja oikeudesta määrätä lääkkeitä)

[Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä \(101/2001\)](#)

- Erityisesti 1 § (soveltamisala), 1a § (Määritelmät), 3 luku (Elimien, kudoksien ja solujen talteenotto), 6 luku (Toimintaa koskevat yleiset säännökset), 6a luku (Kudoslaitoksen toimintaa koskevat säännökset) ja 7 luku (Erinäiset säännökset)

[Vanhemmuuslaki \(775/2022\)](#)

- Erityisesti 4 § (Isyyden vahvistaminen muissa tapauksissa), 5 § (Äitiyden vahvistaminen hedelmöityshoitoon suostumisen perusteella), 6 § (Vanhemmuuden selvittämisen tarkoitus ja käyttöala), 14 § (Vanhemmuuden selvittämisen tarkoitus ja käyttöala) ja 27 § (Suostumus vanhemmuuden vahvistamiseen ilman oikeudenkäyntiä)

[Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta \(361/1983\)](#)

- Erityisesti 1 § (Lapsen huolto), 3 § (Lapsen huoltajat) ja 4 § (Huoltajan tehtävät)

[Lastensuojelulaki \(417/2007\)](#)

- Erityisesti 1 § (Lain tarkoitus), 2 § (Vastuu lapsen hyvinvoinnista), 3 § (Lastensuojelu), 3 a § (Ehkäisevä lastensuojelu), 4 § (Lastensuojelun keskeiset periaatteet) ja 4 a § (Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin)

[Adoptiolaki \(22/2012\)](#)

- Erityisesti 1 § (Adoption tarkoitus), 2 § (Lapsen etu), 3 § (Alaikäisen adoptio), 6 § (Adoptionhakijan vähimmäis- ja enimmäisikä), 8 § (Aviopolisoita koskevat edellytykset) ja 4 luku (Adoptioneuvonta)

Hedelmöityshoidot (hormonihoito, keinosiemennys, koeputki- ja mikrohedelmöitykset, leikkaushoito)

ICD-tautiluokitus

N46	Infertilitas masculine (miehen hedelmättömyys)
N97	Infertilitas feminae (naisen hedelmättömyys)

Lähetteessä edellytettävät tiedot

- Lähetävässä yksikössä annetaan yleinen informaatio hedelmöityshoitoihin liittyvistä tutkimuksista ja selvitetään henkilön / parin / perheen kokonaistilanne. Paino-ongelmiin, tupakointiin tai päihteiden käyttöön puututaan. Mahdolliset taustasairaudet ja niiden hoito tarkistetaan. Tarvittaessa lääkehoito korjataan raskauden kannalta sopivaksi.
- Lähetteeseen kirjataan anamnestiset tiedot ja kliinisen tutkimuksen tulokset. Alkuselityksinä suositellaan tutkittavaksi PAPA ja klamydianäyte sekä pieni verenkuvaa, prolaktiini ja S-TSH. Jos sperma-analyysi on tutkittu, sen tulokset liitetään lähetteeseen.
- Jatkotutkimukset tehdään naistentautien poliklinikalla tai hedelmöityshoitoyksikössä.

Kiireettömän hoidon perusteet hedelmöityshoitoyksikössä

- Kaikkien hoitovalintojen lähtökohtana on käyttää vain vaikuttavia hoitoja, turhiin tai toistuviin hoitoihin ei tule ryhtyä.
- Raskauden alkamisen mahdollisuus varmistetaan ennen hoidon aloittamista: synnyttelinten rakenne ja munasarjojen toiminta sekä siemennesteen laatu selvitetään. Raskausriskit arvioidaan sekä äidin että sikiön kannalta.
- Hoitotuloksen todennäköisyys tulisi olla vähintään 10 % koeputkihedelmöityshoidoissa yhtä hoitokiertoa kohti. Hormonihoidoissa ja inseminaatioissa hyväksytään alhaisempi onnistumisprosentti.
- Onnistumismahdollisuutta voidaan arvioida seuraavien seikkojen avulla:
 - 1) alkukierron follikkelia stimuloiva hormoni (FSH) on toistuvasti koholla (yli 15–20 IU /L), AMH on matala (<0,2 µg/l), AFC on matala (<2–3/munasarja) eikä koestimulaatiossa isollakaan FSH-annoksella ei saada hyvää vastetta
 - 2) naisen ikä (>40 v)
 - 3) hankala kohdun epämuodostuma
 - 4) useita aiempia tuloksettomia hoitokierroja (esim. yli 3 munasolujen keräystä hormonihoidoiteen)
- Tutkimuksiin ja hoitoon liittyen tarjotaan kaikille riittävää tukea

Lisäksi huomioitava

- Tartuntavaaralliset taudit, esimerkiksi HIV tai muut virusinfektiot, jotka edellyttävät laboratoriolta erityisolosuhteita, tulee keskittää

- Alkiodiagnostiikkaa tulee kehittää yhteistyössä kansallisesti ja kansainvälisesti, ja hoidot tulee keskittää
- Hedelmällisyyden säilyttämiseen liittyviä toimenpiteitä lääketieteellisissä indikaatioissa tulee kehittää valtakunnallisesti
- Hedelmöityshoitoa voidaan toteuttaa, vaikka taustalla ei ole varsinainen hedelmättömyys, jos siihen on perusteet
- Mahdollisimman moni hoitoa tarvitseva pyritään saamaan oikea-aikaisesti hoidon piiriin. Hoitoa tarjotaan yksilöllisen harkinnan mukaan esimerkiksi näissä tilanteissa: jos perheessä on kaksi lasta, jos taustalla on omaehtoinen sterilisaatio, tai lapsettomuuden kesto tai tutkimuksen tulokset eivät vielä edellytä hedelmöityshoitojen käyttöä.

Käypä hoito -suositus

Ei

Hedelmöityshoitolaki ja -asetus. kudoslaki ja -asetus sekä Fimean määräys